

Kreativní projekty na podporu dětského čtenářství

Autor: Mgr. Pavlína Lišovská

Číslo: roč. 7, č. 3/2021

Rubrika: Impulsy u kávy

Klíčová slova:

projekty, sdílení, podpora čtenářství, dobrá praxe, knihovny pro děti a mládež, tipy

Že je v České republice hodně knihoven, to je všeobecně známo. A že v nich je jeden nápaditější knihovník vedle druhého, to je ještě známější fakt. Všichni dětské knihovníci mají jeden společný cíl – přivést děti ke čtení, pozitivně je motivovat a naladit na zdolávání čtenářských chuťovek i záludností. V průběhu let vznikla v naší republice spousta menších či větších projektů a ocenění, které úplně prapůvodně byly jen třeba lokální záležitostí. Ale svým pojetím oslovovali další a další kolegy, kteří si je přebrali nebo v současné době přebírají na své provozy a organizují je i pro své čtenáře. Několik z nich bychom si na následujících řádcích článku společně představili. Pokud mají projekty své webové stránky, tak budou k projektům přidány také.

Noc s Andersenem (<http://www.nocsandersenem.cz/>)

Jedná se o jednu z nejoblíbenějších akcí vůbec. První nocování proběhlo v Knihovně Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti už v roce 2000. Zakladatelky projektu Hana Hanáčková a Mirka Čápková vytvořily původně akci pouze pro místní děti. Nápad ale velmi oslovil další kolegyně z Klubu dětských knihoven SKIP, které se rozhodly inspirovat se touto akcí a v následujícím roce – 2001 – se uskutečnila první Noc s Andersenem napříč Českou republikou. Tehdy nocovalo už 40 knihoven na různých místech v naší zemi. S každým dalším rokem účastníci se knihovny přibývaly a stále přibývají, takže počet přespávacích míst bývá okolo 1 600 a více a není výjimkou, že nocují i skupiny našich krajanů v zahraničí, vč. takových zemí jako je Kanada, Nový Zéland, Austrálie, Francie a mnohé další. Termín konání akce bývá na přelomu března/dubna jako připomenutí výročí narození H. Ch. Andersena, který se narodil 2. dubna.

Jednotlivé ročníky bývají tematicky zaměřené, vždy na výročí některého ze slavných autorů knih pro děti či jako připomenutí vydání významné knihy nebo jako výročí určitého literárního fenoménu (např. první vydání Harryho Pottera apod.). Každá knihovna si téma upravuje dle svých možností do podoby hravého podvečera či vyloženě celé noci, kdy si děti užijí i přespávání v objektu knihovny.

Noc bez Andersena

Bezandersenovské nocování je obdobou původní Noci, jen je určeno pro mládež. Akce se poprvé konala v roce 2016 v Praze a v Brně. Datum konání není svázáno s žádným konkrétním výročím, knihovny si tedy mohou zcela libovolně zvolit, kdy jim bude zapadat do konceptu. Smyslem je vytvořit podnětné prostředí pro mladé lidi, kteří si během akce mohou užít například takové věci, jako jsou larp, hraní deskových her, tematické challenge, únikové hry, přednášky na rozličná témata či si mohou spolu jen tak povídat až do časného rána.

BOoK! con (<https://www.bookcon.cz/>)

Zajímavým počinem pro stejnou cílovou skupinu je také BOoK! con, což je několikadenní akce, jež vznikla v roce 2012 v Městské knihovně Dobříš z původně nenápadného plánu zahrát si po dlouhé době dračák. Postupně se však rozšiřoval seznam hostů, přidávaly se k tomu další aktivity jako

deskovky, autorská čtení, hraní nejrůznějších her na PSku, VRku nebo xBoxu, přednášky, rozhovory, turnaje, hraní RPG a mnohé další. Akce zasahuje poměrně širokou věkovou skupinu, byť primárně je určena pro mládež, ale svým obsahem osloví i o něco starší generaci.

Kde končí svět? (<https://www.skipcr.cz/projekty/kde-konci-svet>)

Tento celostátní projekt byl poprvé spuštěn ve dvouletí 2000-2001 a jeho cílem bylo sjednotit aktivit, které dělají knihovny napříč celou republikou, a dát jim jednotnou strukturu, přičemž o to více vyniká originální pojetí jednotlivých výstupů – stejné téma, specifické pojetí. Projekt dává příležitost ke vzájemnému sdílení osvědčených postupů, nápadů na zpracování ročníkových témat, ale hlavně k oslovení dětské čtenářské obce. Vše je završeno oceněním všech či v případě velké účasti těch nejlepších projektů na podporu dětského čtenářství. Závěrečné slavnostní vyhlášení probíhá formou bienále při příležitosti Dne dětí 1. června a obvykle se ho účastní knihovny z různých koutů republiky. Ve dvouletí 2019-2020 bylo vyhlášeno téma „Labyrint světa, Komenský a ráj knížek“. Projekt cílí na lokální práci knihoven s jejich komunitou – k dispozici je výběr ze čtyř okruhů aktivit, jejichž prostřednictvím mohou ročníkové téma zpracovat: dětské čtenářství, tvůrčí psaní, výtvarné činnosti či literárně-dramatická činnost.

Den pro dětskou knihu (<https://www.skipcr.cz/projekty/den-pro-detskou-knihu>)

Poprvé byla tato akce spuštěna v roce 2006 v Městské knihovně Děčín, celostátně byla realizována v roce 2007. Termín této akce je stanoven vždy před první adventní nedělí. Smyslem celého projektu je poskytnout široké veřejnosti povědomí o zajímavých dětských knihách, nalákat je do knihovny nejrůznějšími inspirativními aktivitami a poukázat na důležitost dětské četby. Nezřídka připravují knihovny pro tuto akci program mezigenerační.

Bookstart - S knížkou do života

(<https://www.skipcr.cz/projekty/s-knizkou-do-zivota-bookstart>)

V zahraničí jeden z velkých projektů v mnoha zemích, u nás se zabydluje v posledních třech letech od roku 2018, kdy byl spuštěn pilotní ročník, získává si napříč celou republikou velkou oblibu. V rámci projektu jsou vytvořeny sety pro rodiče dětí ve věku 0-3 roky, v nichž je např. metodika pro rodiče, jak u těchto nejmenších podporovat čtenářství, tipy na knihy, praktický kufřík, leporelo apod. V návaznosti na set pro nejmenší vznikl i set pro navazující věkovou kategorii, tj. děti 3-6 let, který je tentokrát v batůžku, v němž lze mimo jiné najít např. knížku vytvořenou speciálně pro tento projekt, opět tipy na knihy pro tuto cílovou skupinu dětí, metodiku pro rodiče, časopis, Pexitrio atp. Knihovny pak vytvářejí na podporu čtenářství těch nejmenších různé aktivity – besedování s knihami, interaktivní dílničky na motivy knih apod.

Poprvé do školy - Poprvé do knihovny

Tento projekt vznikl v roce 2003 v Knihovně Jiřího Mahena v Brně a od té doby se celostátně rozšířil v různých obměnách. Jedná se o cílenou podporu čtenářství u dětí v prvních třídách na základních školách. Královna/král knih s dětmi po celý rok plní různé úkoly a navštěvují je ve škole nebo děti za nimi docházejí do knihovny, děti jsou pasovány na rytíře knih a na konci školního roku získávají pro svou třídu odměnu v podobě speciálně vydané Knížky pro prvňáčka, což je další z přidružených projektů.

Za tento projekt získala KJM v Brně ocenění MK ČR Knihovna roku 2004 v kategorii Významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Už jsem čtenář - Knížka pro prvňáčka

(<https://www.skipcr.cz/projekty/uz-jsem-ctenar-knizka-pro-prvnacka>)

Knížka pro prvňáčka je vydávána každý rok speciální, nová, jinde nepublikovaná, má pokaždé jiného autora a ilustrátora a po dobu tří let není možné knihu sehnat na pultech knihkupectví, aby se zaručila jedinečnost tohoto počínu. Kniha je vydávána v několikatisícovém nákladu.

Poprvé byl tento projekt spuštěn ve školním roce 2008/2009 a v roce 2009 byl tento projekt oceněn Zlatou stuhou za nakladatelský počin.

Lovci perel (<https://www.skipcr.cz/projekty/lovci-perel> nebo <https://www.lovciperel.cz/>)

Poprvé byl projekt realizován v Hradci Králové v roce 2010. Knížky zapojené do projektu, tzv. „perlorodky“, jsou označeny speciálními samolepkami a ke každé je připraven speciální pracovní list s otázkami. Pokud dítě přečte knihu, zodpoví všechny otázky, získává jednu perlu. Pokud zodpoví i otázky dobrovolně, může získat herní peníze, tzv. mariony, které může na konci ročníku směnit za odměny.

Projekt se postupně šíří po knihovnách, podle aktuálních údajů z webu projektu se ho účastní 290 knihoven a 145 škol a zapojeno je 5 216 čtenářů, kteří mají k dispozici výběr z 3 547 zpracovaných knih-perlorodek.

Soutěžní projekty a ocenění**Kamarádka knihovna (<https://www.skipcr.cz/oceneni/kamaradka-knihovna>)**

První ročník proběhl v roce 2007. Nejedná se o akci v pravém slova smyslu, je to ocenění pro nejaktivnější knihovnu na poli dětského čtenářství. V rámci tohoto projektu vypisují děti vysvědčení své domovské knihovně. Následně odborná komise posuzuje další parametry – např. spokojenost dětí s knihovnou, provozní dobu oddělení, % přihlášených dětských čtenářů z počtu dětí v obci, počet a rozmanitost akcí apod.

Jednotlivé ročníky se vypisují vždy jako dvouletí, přičemž v tom posledním 8. ročníku probíhajícím v letech 2020-2021 zvítězily knihovny ve Dvoře Králové nad Labem a Rožnově pod Radhoštěm – od nichž si o jejich cestě k ocenění můžete přečíst články v tomto čísle na těchto odkazech: <https://impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/roznovska-cesta-ke-kamaradce-knihovne> a <https://impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/slavoj-kamaradka-knihovna-2020>.

Anketa SUK - čteme všichni**<https://www.npmk.cz/knihovna/sukova-knihovna/suk-cteme-vsichni>**

V roce 2021 proběhl již 29. ročník této ankety, která je jedinou, kde rozhodují o vítězích samy děti. Cílem je ocenit hodnotná literární díla, oblíbené tituly dětskými čtenáři, mimořádné počiny školních knihoven a udělit Cenu učitelů za přínos k rozvoji dětského čtenářství. Nositelem a vyhlášovatelem této ankety je Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze. Hlasování je v současnosti umožněno jak papírově, tak elektronicky.

OKnA - O Knihovnických Aktivitách (<https://www.knihovnadobris.cz/skip-okna/>)

Nultý ročník proběhl v roce 2011 v Jičíně a první ročník v Chrudimi o rok později. Jedná se o celostátní přehlídku knihovnických programů. Každý rok se nese v duchu určitého tématu, které je zpracováno soutěžícími pro předem určený věk dětí. Před publikem pak přímo s dětmi probíhají ukázkové lekce, které jsou hodnoceny odbornou porotou složenou z odborníků z rozmanitých oblastí – nejen z knihovníků, ale také z řad nakladatelů, psychologů a učitelů aj.

Samozřejmou součástí je zejména sdílení dobré praxe, vzájemné obohacování a setkávání knihovníků. Uskutečněné soutěžní programy jsou pak s plným textem metodik zavěšeny na webové stránce projektu, aby byly k dispozici dalším zájemcům.

LIŠOVSKÁ, Pavlína. Kreativní projekty na podporu dětského čtenářství. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2021, roč. 7, č. 3 [cit. 2021-11-23]

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/kreativni-projekty-na-podporu-detskeho-ctenarstvi. ISSN 2336-727X.